

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 1

Academic leadership of School Administrators that affects the Development
of learning Organizations In Schools Under The Secondary Educational Service
Area Office Bangkok 1

ทิพย์วรรณ บัวพล¹, กฤษฏี กิตติฐาน²

Tippawan Buapon¹, Kris Kittitanus²

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ,มหาวิทยาลัยธนบุรี^{1,2}

The Degree of Master Of Educational Administration, Thonburi university^{1,2}

*Corresponding author, email: tippawan10506@gmail.com

Retrieved: 28-08-2024 ; Revised ;30-09-2024; Accepted: 31-07-2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 369 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย ผลวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษามาใช้ในการพัฒนาตนเองและองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ; ผู้นำทางวิชาการ ; การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ; มัธยมศึกษา

Abstract

This research aimed to study (1) the level of academic leadership of administrators under the Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1, (2) the level of development of learning organizations in schools under the Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1, and (3) the impact of academic leadership of administrators on the development of learning organizations in schools under the Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1. The sample consisted of 369 teachers from schools under the Office of Secondary Educational Services Area, Bangkok District 1, in the academic year 2023, selected using stratified sampling based on school size. The research instruments were questionnaires: the questionnaire on academic leadership of administrators had a reliability value of 0.97, and the questionnaire on being a learning organization in educational institutions had a reliability value of 0.95. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation (S.D.), and simple linear regression analysis.

The research findings were as follows:

1. The overall level of academic leadership of administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was high.
2. The overall level of development of learning organizations in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was high.
3. The academic leadership of school administrators affects the development of learning organizations in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 at the 0.01 level.

Keywords: leadership; Academic leader; Learning organization development; Secondary Education

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างรวดเร็วมก ตั้งแต่เรื่องของการปฏิบัติเทคโนโลยีดิจิทัลไปจนถึงเรื่องของการปฏิวัติอาชีพหลายสิ่งหลายอย่างทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลงรวมไปถึงเรื่องการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีสาขาวิชาใหม่ ๆ ที่น่าสนใจผุดขึ้นมามากมายแม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง และแรงงานทั้งหลายที่ต้องพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันความก้าวหน้า ด้วยหลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาประชากรให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ไปจนพัฒนาศักยภาพประชากรและแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย การศึกษาทำให้มนุษย์มีองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในตัว และทำให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถตลอดจนมีศักยภาพในการปฏิบัติงานใด ๆ ซึ่งจะทำให้การทำงานราบรื่นไม่มีปัญหาและในขณะเดียวกันหากพัฒนาการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ช่วยพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นได้หรือเกิดการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้หมดไปทำให้การทำงานดียิ่งขึ้น (Hrex.asia,ออนไลน์)

จากผลการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาหลักกระตบการศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ พบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.65 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.99 วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.73 และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 56.77 วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.55 วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.06 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.08 และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 37.17 จากผลการทดสอบดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ร้อยละ 50 ทุกรายวิชา และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงรายวิชาภาษาไทยวิชาเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 56.77 ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1,2565)

จากผลการทดสอบความรู้พื้นฐานทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในฐานะสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญในการจัดการศึกษาของชาติในการให้บริการทางการศึกษาในการสอนและการเรียนรู้เป็นหลักซึ่งเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาก็คือการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องปรับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรและระบบการบริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาต้องมีคุณภาพซึ่งเป็นหลักประกันสำคัญให้กับสถานศึกษามีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในพลักดันขับเคลื่อนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เมื่อผู้เรียนมีคุณภาพจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะสามารถทำการส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการที่จะปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาหน่วยงานให้เป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น หน่วยงานจะต้องมีผู้นำ ที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ หรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์การ (ยุรพร ศุภรัตน์, 2558)

ผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารหรือการจัดการ ผู้จัดการหรือผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผนและจัดระเบียบ ให้งานดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย แต่ผู้นำมีหน้าที่ทำให้ผู้อื่นตามและการทำงานที่คนอื่นตามผู้นำก็ไม่มีใครรับรองว่าผู้นำจะนำไปในทิศทางที่ถูกต้องเสมอ ดังนั้น คนที่เป็นผู้นำที่เข้มแข็งก็อาจจะไม่ใช่ผู้จัดการหรือผู้บริหารที่ดีได้ หรือผู้บริหารผู้จัดการที่ดีก็อาจไม่ใช่ผู้นำที่ดีก็ได้ ทั้งนี้ถ้าเป็นไปได้องค์การหนึ่งองค์การใดที่ต้องการประสบความสำเร็จก็ย่อมต้องการผู้บริหาร หรือผู้จัดการที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่มีความฉลาดมีวุฒิภาวะทางสังคม ใจกว้าง และมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ (สมาน อัครภูมิ, 2558)

องค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับหน่วยงานจึงมีความจำเป็นที่หน่วยงาน หรือองค์การทุกองค์การควรให้การสนับสนุนเพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรมีแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ แต่อย่างไรก็ตามผู้นำควรเป็นผู้จุดประกาย หรือพยายามทำให้องค์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงเพราะองค์การแห่งการเรียนรู้ เปรียบเสมือนแหล่งความรู้ที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่อยู่ใกล้ตัวได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะองค์การที่เป็นหน่วยให้การศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่ทันสมัยพร้อมที่จะให้ครูอาจารย์ หรือผู้สอนได้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึง การเท่าเทียม คุณภาพ ประสิทธิภาพ และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลงในระยะเวลา 15 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยนำแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการของ แฮลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy, 1985, pp. 221–224) และแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ของ เซ็งเก้ (Senge, 1990) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และพัฒนาองค์การให้ก้าวสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติงานด้านวิชาการที่มีความสำคัญกับสถานศึกษา โดยผู้นำทางวิชาการนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

เมอร์ฟี (Murphy, 1999, p.17) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความเป็นผู้นำควรจะทำให้ความสำคัญของหลักสูตรเหมือนกับการสอนในการบริหารงานวิชาการควรให้ความสำคัญของหลักการบริหารที่ยึดเอาหลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติ

แฮลลิงเจอร์และเมอร์ฟี (Halinger and Murphy, 1985, pp.221-224) ได้เสนอองค์ประกอบความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 3 องค์ประกอบหลัก 11 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดเป้าหมายโรงเรียน หมายถึง การกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และสร้างความเข้าใจในการกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และ 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องต่อการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครู การเรียนของนักเรียนและการประสานงานการเรียนการสอน จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู 2) การประสานงานการใช้หลักสูตร และ 3) การติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน หมายถึง บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน และทัศนะของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งในด้านตัวครูนักเรียนและการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การควบคุมการใช้เวลาในการสอน 2) การดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด 3) การจัดสิ่งจูงใจให้กับครู 4) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 5) การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และ 6) การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรโดยเฉพะงานด้านวิชาการในการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูดำเนินงานตามภารกิจที่กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

สุนทร ชำนาญ (2556) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์การทางการศึกษาดำเนินการไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามทิศทางที่ถูกตั้ง ผู้นำทางวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญในการนำองค์การทางการศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้

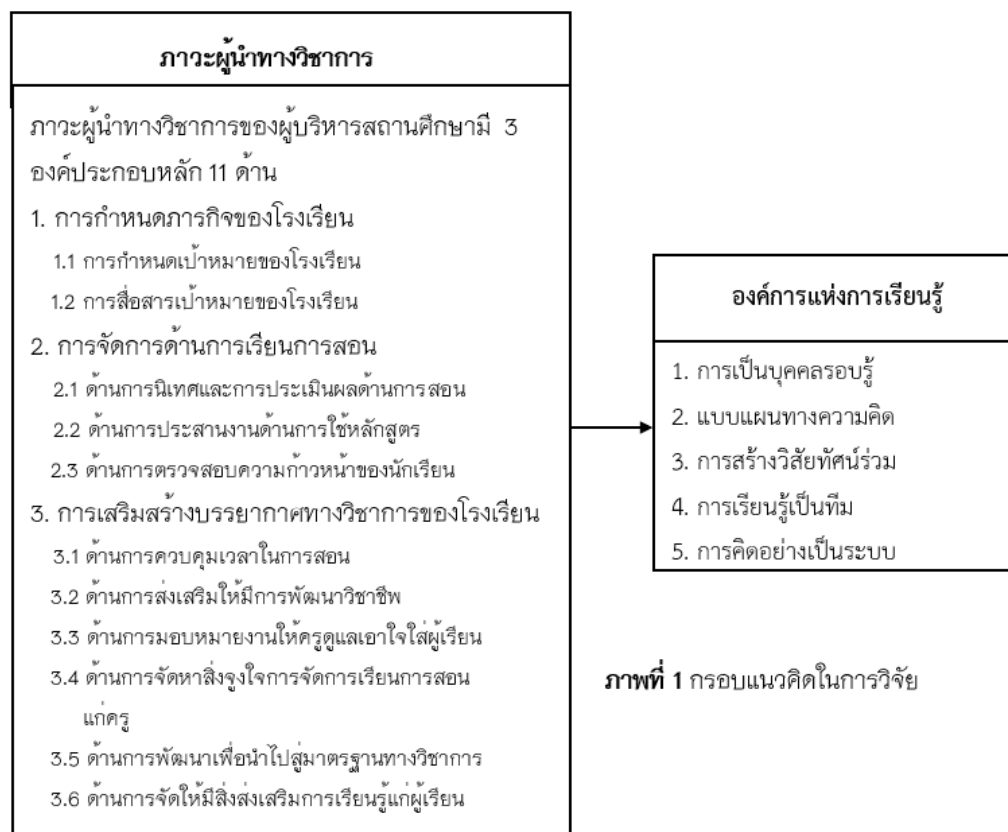
องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์การที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างสูงทั้งวงการวิชาการ และการบริหารจัดการที่มุ่งปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์การให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้ทุกองค์การจะต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

เซ็งเก้ (Senge, 1990) ได้กล่าวว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์การที่ขยายความสามารถอย่างต่อเนื่อง ในการสร้างผลงานในรูปแบบแนวคิดใหม่ ๆ และบุคลากรในองค์การได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ เซ็งเก้ ได้แสดงแนวคิดในการบริหารให้้องค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จ ไว้ 5 ประการ เพื่อเป็นแนวทางของการปฏิบัติในการกำจตุอุปสรรคต่อการเรียนรู้ไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ประกอบด้วย 1) การเป็นบุคคลรอบรู้ 2) แบบแผนทางความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น องค์การแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญและต้องพัฒนาศักยภาพขององค์การในปัจจุบันต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในและนอกขององค์การ เพื่อให้้องค์การก้าวทันยุคที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่จะพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความพร้อมก่อนจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลรอบรู้ มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อเป็นการนำพาองค์การก้าวเข้าสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ของฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy, 1985) ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารไว้ 3 องค์ประกอบหลัก 11 ด้าน และการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของเซ็งเก้ (Senge, 1990) ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ไว้ 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ประชากร คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 4,788 คน (ข้อมูล วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ สุ่มของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, P.725) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 369 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นขั้นของการสุ่มอย่างง่าย การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่มากพิเศษ ตามสัดส่วนของแต่ละสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูล ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ตามแนวคิดของฮอลลิงเจอร์ & เมอफी (Holling and Murphy, 1985) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามแนวคิดของ เซ็งเก้ (Senge, 1990)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะเชิงปฏิบัติการ จากนั้นร่างข้อคำถามตามตัวแปรที่ศึกษาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาส่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มาวิเคราะห์หาค่า IOC อยู่ในช่วง 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผล การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นรายชื่อ ที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ อีเมลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 <https://eoffice.sesao1.go.th/info/maps/student> จำนวน 67 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยเสนอขอหนังสือต่อคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย เสนอไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
3. นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อพิจารณาแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลต่อไป
4. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือรับรองเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยทางออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแนบเป็น QR CODE เพื่อสแกนตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างจาก Google form
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจำนวน 369 ฉบับทำการลงรหัส(Coding) เพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ นำเสนอเป็นรูปแบบตารางประกอบความเรียง แบบสอบถามตอนที่ 2 และแบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ

เบสต์ (Best, 1970) ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับภาวะผู้นำวิชาการของผู้บริหาร ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ จำแนกเป็น 11 ด้าน

(n=369)

ภาวะผู้นำวิชาการของผู้บริหาร		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (X_1)				
	1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (X_{11})	4.00	.60	มาก	4
	1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (X_{12})	4.00	.61	มาก	5
2	การจัดการด้านการเรียนการสอน (X_2)				
	2.1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน (X_{21})	3.87	.40	มาก	8
	2.2 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (X_{22})	3.86	.57	มาก	9
	2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (X_{23})	4.03	.52	มาก	2
3	การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (X_3)				
	3.1 ด้านการควบคุมเวลาในการสอน (X_{31})	4.00	.50	มาก	3
	3.2 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนานิเทศ (X_{32})	3.77	.57	มาก	10
	3.3 ด้านการมอบหมายงานให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน (X_{33})	3.95	.46	มาก	7
	3.4 ด้านการจัดหาสิ่งจูงใจการจัดการเรียนการสอน	3.74	.56	มาก	11
	ครู (X_{34})				
	3.5 ด้านการพัฒนาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานทางวิชาการ (X_{35})	4.15	.55	มาก	1
	3.6 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (X_{36})	3.96	.42	มาก	6
ภาพรวม		3.95	.46	มาก	

จากตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำวิชาการของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .46)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .55) รองลงมา ได้แก่ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .52) ด้านการควบคุมเวลาในการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .50) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .60) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .61) ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .42) ด้านการมอบหมายงานให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .46) ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .40) ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .57)

ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .57) ด้านการจัดหาสิ่งจูงใจในการจัดการเรียนการสอนแก่ครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .56) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวม

(n=369)

การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. การเป็นบุคคลรอบรู้	3.96	.50	มาก	2
2. แบบแผนทางความคิด	3.95	.44	มาก	3
3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	3.99	.62	มาก	1
4. การเรียนรู้เป็นทีม	3.71	.50	มาก	5
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	3.75	.41	มาก	4
ภาพรวม	3.87	.40	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .40)

เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .62) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .50) ด้านแบบแผนทางความคิด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .44) การคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .41) และด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .50) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
	B	Std. Error	Beta	t	
(Constant)	.878	.088		10.030	.000**
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	.758	.022	.874	34.445	.000**

a. Dependent Variable : การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา
ค่าคงที่ 0.878 SE = ± 0.19609

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.874 ^a	.764	.763	.19609	1.416

a. Predictors: (Constant), ภาวะผู้นำทางวิชาการ

b. Dependent Variable: การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

R = 0.874 ; R² = 0.764; F = 1186.466 ; p-value = .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.874 และสามารถพยากรณ์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 76.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.19609

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถพยากรณ์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ ($p\text{-value} = .01$)

สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$Y = 0.878 + 0.758X$$

จากสมการแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสามารถพยากรณ์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้เปลี่ยนไปเท่ากับ $0.878 + 0.758X$ หน่วย เมื่อ X คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และ Y คือการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานทางวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการจัดหาสิ่งจูงใจการจัดการเรียนการสอนแก่ครูตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนให้สูงขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งยังแจ้งเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำแนกตามกลุ่มวิชาในแต่ละระดับชั้นให้นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหากพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์และร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นนชัย จันทร์กลม (2558) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลจากการวิจัยระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ส่วนด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีกำหนดวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเป็นองค์กร

นวัตกรรมการจัดการศึกษาบนพื้นฐานความหลากหลาย สู่เป้าหมายความเป็นหนึ่ง ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาตาม บริบทของโรงเรียนเพื่อสร้างความเป็นหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรชัยธำรี ประกิจ (2561) วิจัยเรื่อง องค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลจากการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.874 และสามารถพยากรณ์เกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 76.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนของการ พยากรณ์ เท่ากับ ± 0.19609 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับมาก สถานศึกษาก็จะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย อีกทั้งยังได้กำหนดพันธกิจ และเป้าประสงค์จัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ วิชาชีพ ทักษะชีวิตทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร ทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะตามสายงาน/มาตรฐานวิชาชีพในระดับนานาชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ ส่งผลกระทบต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์การแห่งการ เรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.931 เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวก มีค่า อำนาจพยากรณ์ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ร้อยละ 93.10 และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนด เป้าหมายของโรงเรียน 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 3) การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน 4) การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร 5) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 6) การควบคุมเวลาใน การสอน 7) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ 8) การมอบหมายงานให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน 9) การจัดหา สิ่งจูงใจการจัดการเรียนการสอนแก่ครู 10) การพัฒนาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานทางวิชาการ และ 11) การจัดให้มี

สิ่งส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้บุคลากรทางการเรียนรู้ มีกระบวนการที่เป็นแบบแผนทางความคิดในการพัฒนาองค์การ สามารถแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สำหรับการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ ประกอบด้วย

1. การเป็นบุคคลรอบรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา มีหลักปฏิบัติที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความกระจ่างและลึกซึ้งในวิสัยทัศน์ของตนเอง ความเชี่ยวชาญของบุคคลนี้นับว่าเป็นใจกลางขององค์การแห่งการเรียนรู้

2. แบบแผนทางความคิด ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการทำความเข้าใจกับรูปแบบความคิด ความเชื่อ มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงคิดทบทวน พิจารณาไตร่ตรองความถูกต้องก่อนตัดสินใจอยู่เสมอ และสามารถใช้การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนได้

3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ การวางแผนการปฏิบัติงานขององค์การเพื่อพัฒนาองค์การมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อวางแผนและร่วมกันตัดสินใจในแก้ไขปัญหาขององค์การ

4. การเรียนรู้เป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานระหว่างครูและบุคลากรในสถานศึกษารวมทั้งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ และศักยภาพในการทำงานร่วมกันเป็นทีมในการร่วมกันพัฒนาองค์การสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

5. การคิดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการคิดอย่างเป็นระบบในการใช้ความรู้ ความสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานได้

ภาพที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

สรุป

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาครูและบุคลากรภายในองค์การเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นการที่จะพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้รอบด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งหากบุคลากรในสถานศึกษามีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนย่อมส่งผลให้ผู้เรียน มีคุณภาพ และหากผู้เรียนมีคุณภาพก็ย่อมส่งผลให้สถานศึกษาก้าวสู่การเป็นองค์การการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1. ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรนำภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องกรณีศึกษาและการประเมินผลด้านการสอนโดยการนิเทศที่ให้ผลย้อนกลับแก่ครูทั้งทางด้านการนิเทศและการประเมินผล โดยชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนครู เพื่อให้การบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการเรียนรู้เป็นทีม เพื่อพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ และศักยภาพในการทำงานร่วมกันเป็นทีมมีการประชุมปรึกษาครูและบุคลากรในสถานศึกษาก่อนปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานและร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน นำข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันไปพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยการกำหนดผู้รับผิดชอบในการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน เพื่อนำหลักสูตรไปใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวคิด ทฤษฎี ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในแบบอื่น ๆ มาใช้ในงานวิจัยสำหรับงานด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้สำหรับการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ

2.2 ควรใช้กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายขึ้น เช่น ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 หรือครูในสังกัดอื่น ๆ และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ของสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน

2.3 ควรมีการดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหรือใช้ทั้งวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานควบคู่กัน เพื่อยืนยันผลการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรองการญจน์ อรุณเมฆ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- นนชัย จันทร์กลม. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 19 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย].
- ยุรพร ศุทธรัตน์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อการเรียนรู้: กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตรถยนต์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 55(1), 1–21.
- วรัชญ์ธำรี ประกิจ. (2561). *องค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4* [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- สมาน อัครภูมิ. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสมาคม. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, 5(2), 1–13.
- สุนทร ชำนาญ. (2563). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาทฤษฎีและปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2565). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565*. <http://www.sesao1.go.th>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2566). *ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566*. <http://www.sesao1.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- Best, J. W. (1970). *Research in education*. Prentice–Hall.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217–247.
- Hrex.asia. (2019). การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190625-education-for-hrd/>
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw–Hill.
- Murphy, J. (1999). *Educational administration: A decade of reform*. Sage.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday Currency.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. Harper & Row.